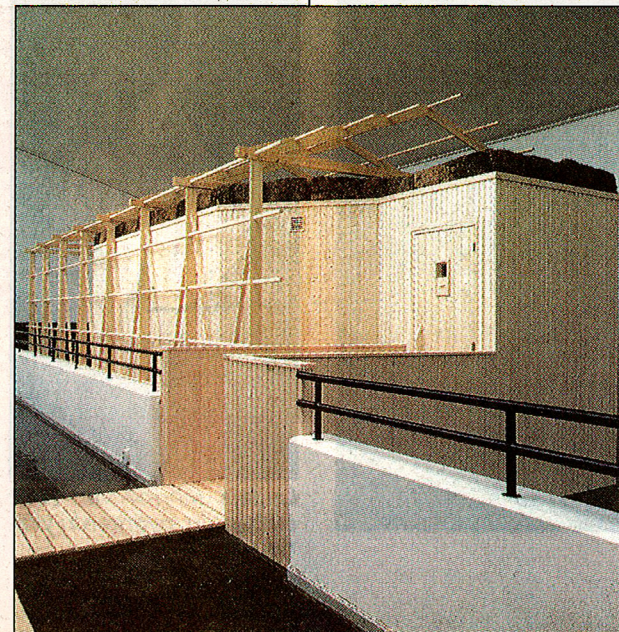

Saunominen on taidetta!

Marja-Liisa Lappalainen (IS)

Suomalaisille sauna on sauna.

Ruotsalainen taiteilija Peter Johansson keksi, että sauna voi olla myös installaatio ja veistos.

Helsinkiin Kaapelin halliin rakennetaan ruotsalainen taidesauna, joka vetää 60 kylpijää.

The Skandinejvian Sauna Projekt alkua kahden viikon kuluttua rakentaa 60 hengen puusaunaa Kaapelin Merikaapelihalliin Helsinkiin.

Jos aikataulu pitää, sauna on auki 27.10.–16.11. 20 mk:n saunamaksuun sisältyy valkoinen pyyhe. Visuaalisen yleisilmeen säilyttämiseksi omia saunapyyhkeitä ei sallita.

Lauteilla voi kuulemma olla myös uimapuuvessa.

Projektin taiteellinen johtaja ja tuottaja Johansson ja arkkitehti Nike Karlsson ovat testanneet

idean toimivuuden Ruotsissa.

Viime vuonna kaverusten taidesaunassa Lundin Taidehallissa kävi kahden kuukauden aikana noin 30 000 ihmistä.

Helsingin saunaan odotetaan 10 000 kävijää.

Ruotsalaista syntiä ei sallakuljeteta Suomeen, koska tarjolla on monenlaisia vuoroja. Sauna on avoinna klo 13–19. Lauantaisin, sunnuntaisin ja maanantaisin on seka- ja perhevuo-rot, tiistaina ja torstaina on naisten ja keskiviikkoisin on perjantaisin miesten vuoro.

Aamupäivisin saunani voi tilata ryhmille. Saunan henkilökuntaan kuuluu kylvettäjä, joka on todennäköisesti keski-ikäinen nainen.

Antaapa ruotsalaisten yrittää. Jokainen suomalainen tietää kuitenkin, että eniten tunnelmaa on kotimaisessa savusaunassa. Varrakkaat rakentavat savusaunoja kesämökeilleen ja lattavat katoksi nurmimattoa. Köyhemmät pääsevät mustaan savukohtuun pienemmälläkin rahalla.

Lomakartano Kivennapa Juankoskella lämmittää tilauksesta 800 mk:lla suuren 30 hengen savusaunan ympäri vuoden.

Muuramen saunakylä on auki kesä-elokuussa päivittäin ja touko- ja syyskuussa tilauksesta. Siellä suurin 10 hengen savusauna maksaa 500 mk.

Kylpeminen on kansainvälistä. Tokiossa on äskettäin avattu suomalaista saunaa ja japanilaista furoa vertaileva näyttely, joka tulee ensi vuonna mm. Jyväskylään, Helsinkiin ja Turkuun.

Furossa kellitään istumammeessa kuumassa 40–43 -asteisessa vedessä. Ideaa voi mainiosti soveltaa myös ihan tavallisessa kylpyhuoneessa: amme vain täyteen kuumaa vettä ja nauttimaan.

Suomalaisille aidoon sauna on savusauna. Lomakartano Kivennavan savusaunaan mahtuu 30 löylynlyöjää.

Jollei sauna, terva ja viina auta. . .

Juhani Tolvanen (IS)

Mutta pirtistä kuuluu löylyn kohina kiukaan kuumilta kivilta ja pehmeitten vihtojen huttina. Ottavat nyt veljekset ankaran joulukylvyn. Aleksis Kiven *Seitsemän veljeks*en ikimuistettavimpia kohtauksia on kohtalokas joulusaunominen. Jo sitä ennen Kivi kuvaa syksyistä saunomista: "...paukahtelivat kiukaan mustettuneet kivet ja pilvenä kiiriskeli kuuma höyry ympäri saunaa. Kaikkien voimin käytteli nyt kukin mähäpehmeätä, ihanata lehtivikoansa..."

Aleksis Kiven tati piti yleistä saunaa Helsingin Kruununhaassa siinä samassa paikassa, jossa oli vielä 80-luvun lopulla Kristianinkadun yleinen sauna.

Ilmari Kiannon Ryysyrannan Joosepissa kuvataan mm. Joosepin ja hänen vastapelurinsa vallesmannin saunomista: "Mutta kinsa kaverukset olivat kylpeneet ja saunanlämpö tasaantunut, niin kas jälleen he tunsivat tarvitse- vansa pienet tärsäykset, jonka jälkeen he istua kettottivat lauteen reunalla kuin iloiset kesäoravat puussa nauttien olemassaolon ihmeellisestä, salaperäisestä täyteläisyydestä."

Juhani Ahon lastussa vuodelta 1892 kerrotaan tarina Sasu Punasesta, joka oli varsinainen mestarikylpijä helsinkiläisessä kaupunkisaunassa. Ennen Kämpin ravintola- nautintoja Sasu nauttii perustellisesti yleisen saunan iloista. "Mitä hän miettineekään,

mutta nerolta hän minusta tuntuu omaan itseeni verraten, jättäisnerolta kaikkien saunanerojen joukossa. Jos oli suomalaisilla saunajumala, jos oli heillä löylynhaltija, jota palvelivat, niin tuommoinen mahdtoi hän olla. . ."

Viideltä saunaan ja kuudelta putkaan

Irwin Goodman ja Vexi Salmi toivat tuon uuden ilmaisun suomalaiseen kielenkäyttöön kappaleessaan *Työmiehen lauantai*.

Suomalaisen iskelmän kävelevä tietopankki Ilpo Hakasalo arvelee meiltä löytyvän kymmenkunta mainitsemisen arvoista saunaa käsittelevää laulua.

– Junnu Vainion *Yleisesä saunassa* on ylitse muiden. Hakasalo kertoo tuon laulun pohjautuvan todellisuuteen, sillä Juha Vainion isoäiti piti Kotkassa yleistä saunaa, jonka miesten puolen alimmalla lauteella Juha-poika istui usein.

Martti Innasen *Saunajenkka*, Usko Kempin *Löylymiesten polkka* ja Heikki Kinnusen *Saunaan, saunaan, suomalaiset* erottuvat Hakasalon mukaan myös joukosta edukseen.

Kotisaunan lauteiden iloista ja haikeudesta lauloi Mikko Alatalo 1970-luvulla. Useampikin saunojasukupolvi lie-

nee kimmittänyt *Saunavihtoja* kansakoulussa ja miesten löylynheitoa on ensimmänen osan tätä vuosisataa kilvoittanut kansansävelmään tehty Pallen marssilaulu suomalaisen saunan ystäville: "Löylyä lissää, löylyä lissää, löylyä lissää kiukaaseen! Nakatkaa löylyä lissää, täähän ei tunnu missään!"

Martti Kainulainen